

Cursus

Doelsturing: oplossingsrichting voor stikstof, water en klimaat in de Nederlandse landbouw

Beleidsmedewerkers en projectleiders bij overheden en adviesbureaus moeten kritische vragen kunnen stellen over de problematiek rond stikstofemissies, bodem- en waterkwaliteit in samenhang met broeikasgasemissies. Wil jij je kennis op dit vlak verbeteren? Dan is deze cursus voor jou. Deze cursus legt de complexiteit en onderlinge samenhang uit aan de hand van analysemodellen en praktische, wetenschappelijk onderbouwde oplossingsrichtingen. Aansluitend komen de kansen en uitdagingen aan bod van doelsturing als oplossingsrichting.

Data	21 en 22 mei 2025
Locatie	Renkum
Cursusleider	Prof.dr.ir. Wim de Vries, Wageningen University & Research dr.ir. Gerard Ros, Nutriënten Management Instituut

'Als alle bedrijven de innovaties op een juiste manier implementeren in hun bedrijfsvoering, dan kunnen we de stikstof-, water- en klimaatdoelen halen. Aangezien dit zeer onwaarschijnlijk is, blijft gedeeltelijke extensivering ook nodig.'

Gerard Ros, senior onderzoeker nutriënten management en Wim de Vries, hoogleraar milieusysteemanalyse

Doelgroep

Beleidsmedewerkers/projectleiders bij provincies, waterschappen en adviesbureaus zijn welkom. De cursus is ook relevant als je betrokken bent bij gebiedsplannen voor het landelijk gebied (landbouw en natuur) met aandacht voor:

- Luchtkwaliteit en de stikstofproblematiek, het beschermen van Natura 2000 gebieden
- Waterkwaliteit, het realiseren van doelen van de KRW
- Bodem en klimaat, het vastleggen van koolstof en emissies van methaan en lachgas

Onderwerpen en resultaat

Tijdens deze cursus leer je de stikstofkringloop, de fosfaatkringloop en de koolstofkringloop gedetailleerd te begrijpen. Je ontwikkelt inzicht in de bodemprocessen die daarbij een rol spelen en hun invloed op de lucht-, bodem- en waterkwaliteit en het klimaat. Daardoor krijg je een helder overzicht van bronnen en verliezen naar lucht en water.

Ook de invloed van het agrarisch management op de emissie van nutriënten komt aan bod. Diverse voorbeelden op het gebied van diervoeding, stalsystemen en aanwendingstechnieken, bemesting, bodembewerking en gewaskeuze worden uitgelegd en hoe die keuzes het behalen van de ambitieuze doelstellingen kunnen beïnvloeden. Zo leer je de agrarische praktijk begrijpen, inclusief de afwegingen die daarbij een rol spelen.

Aan de hand van deze kennis en inzichten wordt ingegaan op het concept doelsturing als oplossingsrichting voor de nutriënten- en broeikasgasproblematiek in het landelijk gebied. Daarbij wordt ingegaan op de kansen en uitdagingen die daarmee samenhangen en wordt uitgelegd hoe het halen van de beleidsdoelen samenhangt met innovaties en veestapelreductie.

Als deelnemer word je uitgedaagd om op basis van de opgedane kennis te oefenen met het formuleren van onderbouwde keuzes, zodat je je de opgedane kennis direct eigen maakt en kunt toepassen met aandacht voor de effecten op natuur, gezondheid en klimaat.

Waarom deelnemen aan deze cursus?

Deelnemen aan deze cursus geeft je inzicht in de processen die de natuur, de bodem, het klimaat en de waterkwaliteit beïnvloeden. Daarmee kun je met kennis van zaken werken aan de ambitieuze doelstellingen die zijn geformuleerd. De integrale aanpak is een uitdaging waarbij niet alleen begrip van alle processen belangrijk is, maar ook de onderlinge beïnvloeding. Zo kun je na afloop direct aan de slag met verschillende oplossingsrichtingen die bijdragen aan het maken van effectievere beleidskeuzes of projectbeslissingen en het daarbij betrekken van alle stakeholders.

Kortom, in twee dagen krijg je een helder overzicht van de huidige problematiek, de verschillende oplossingsrichtingen voor agrarisch management, en een praktische set aan kennis en handvatten om tot concrete, onderbouwde beleidsvoorstellen en adviezen te komen.

Programma

Dag 1: woensdag 21 mei 2025

- **Introductie**
- **Landbouw in Nederland, maatschappelijke opgaven en introductie doelsturing**
Gerard Ros
- **Luchtkwaliteit: de stikstofproblematiek(crisis)**
Wim de Vries
- **Bodem en klimaat: vastlegging en emissies van CO₂, methaan en lachgas**
Wim de Vries en Gerard Ros
- **Waterkwaliteit: bronnen en routes van stikstof en fosfaat**
Gerard Ros en Barend de Jong

Dag 2: donderdag 22 mei 2025

- **Varianten voor doelsturing in de Nederlandse landbouw**
Roel Jongeneel
- **Inzicht bedrijfsdynamiek melkveehouderij**
Eric Smale, melkveehouder
- **Innovatiepotentieel in de veehouderij**
Gerard Mighchels
- **Doelsturing op bedrijfsniveau op basis van KPI's voor integrale realisatie van opgaven**
Gerard Ros en Wim de Vries
- **Afsluiting**

Praktische informatie

€ 1.395,- per persoon, inclusief materialen, lunch, diner dag 1, koffie/thee/water.

Tussen de 25 en 35 deelnemers

Op basis van aanwezigheid ontvangt u na afloop een certificaat.

Inschrijven

Aanmelden is mogelijk tot 14 mei 2025, of tot het maximaal aantal deelnemers is bereikt.

Inschrijven kan via wur.nl/academy.

Wageningen Academy

We ontwikkelen en organiseren cursussen voor professionals, op basis van Wageningen University & Research expertise.

Contact

wur.eu/academy

E info.wageningenacademy@wur.nl

T +31 (0)317 - 48 40 93

 WURacademy

 [wageningenacademy](https://www.linkedin.com/company/wageningenacademy)

Today's knowledge,
tomorrow's business